

56 Gjesteskribenten

ARNE JON ISACHSEN | PROFESSOR BI

Er Kina et vanlig land?

Kinas sterke vekst er ikke nok til å nå igjen USA.

I tidsskriftet Foreign Affairs stod nylig en artikkel av Salvatore Babones ved University of Sydney. Han har liten tro på at Kina skal kunne utfordre USA. Kina har nok med å tilfredsstille behovene til egen befolkning, hevder han.

Når land blir rikere, synker den økonomiske veksten. For Sør-Korea tok det 30 år å øke levestandarden fra tiendedelen til en tredjedel av levestandarden i USA. Men i de neste 20 årene, fra 1990 og fremover, gikk det tregere; levestandarden i Sør-Korea steg bare til det halve av hva den er i USA.

Når man har tatt igjen det meste av det teknologiske forspranget rike land har, er det ikke lenger så enkelt å få stadig mer ut av ressursene.

Ett barn - mer omsorg

Ettbarnspolitikken fra 1979 har gitt Kina en vekstbonus. Legg til at forventet levealder bare var 47 år i 1960, stigende til 74 år i dag, og Babones konkluderer at for mange kinesere har omsorgsoppgavene i hjemmet vært uvanlig beskjedne. Særlig kvinner som ellers ville vært hjemme, har tatt lønnet arbeid. BNP vokser av slikt.

I tiden fremover, når enebarn gifter seg med hverandre, og begges foreldrene lever lenger, blir omsorgsoppgaven mer omfattende. Det demper innsatsen man kan gjøre i arbeidslivet.

Kina er i et race der landet gjerne vil være mer velstående før det blir gammelt.

Den økende andelen eldre, vil stille store utfordringer til nasjonen. Særlig gamle på landet som ikke er dekket av helseforsikring, og gamle i byene som er ensomme og fattige, må myndighetene gi bedre tilbud.

Også den store flyttestrømmen fra landsbygda til byene har gitt et engangsbyks i vekstraten. Når Babones hevder at denne strømmen er i ferd med å stanse opp, tar han trolig feil. Bare halvparten av Kinas befolkning bor i byer. Enda i to-tre tiår kan man forvente en temmelig jevn strøm av kinesere inn til byene.

Tiltakende urbanisering, med store investeringer i boliger, fabrikker og infrastruktur, legger forholdene til rette for investeringsdrevet vekst i Kina i mange år til, om enn ikke i samme grad som i de nærmeste årene etter at finanskrisen rammet.

Ett parti - mindre kreativitet?

Mer alvorlig for vekstevnen er begrensningene det politiske systemet setter for fri flyt av informasjon og fri forskning. Skal Kina bevege seg oppover verdikjeden, og det må Kina om næringslivet skal

FLERE HINDRE: En aldrende befolkning og økende miljøproblemer er blant grunnene til at Kina neppe vil klare å nå igjen USA.

tåle kraftige lønnsøkninger, må stengslene ettpartistaten setter for kreativ virksomhet, bygges ned.

Fri flyt av informasjon og oppfordring til å tenke fritt er viktige forutsetninger for kreativiteten som kreves for vellykket merkevarebygging og design, for oppfinnelser og innovasjon. Men om konsekvensen blir at ettpartistaten i seg selv kommer i spill, får myndighetene et kilent problem.

En original - mange kopier

Er det forresten i det hele tatt mulig å lære å innovere? Eller er de kulturelle forutsetningene så viktige at et par generasjoner må passere før evnen er der?

Min begrensete erfaring med kinesiske studenter er at dyktighet til å ta etter er stor,

men engstelsen for selv å finne på noe nytt, er enda større.

Kinesisk næringsliv er flinke til å ta etter, men selv å skape det helt nye, er ikke deres greie. Men er man dyktig nok til å imitere og å utbedre allerede kjente oppfinnelser og produkter, skulle ikke det være tilstrekkelig for å gli oppover i verdikjeden?

Nesten alle store innovasjoner de siste tre tiår, som også har hatt kommersielle suksess, har funnet sted i Amerika. Tenk bare på Apple og Microsoft, og på Google og Facebook. Det var nettopp evnen til å innovere som gjorde at USA dro ifra da Japan fra midten av 1980-tallet pustet USA i nakken. Vil det samme skje med Kina? Eller har den amerikanske drømmen gått i dvale, og med den optimismen og evnen til å gjøre

ting på nye måter?

En klode - mindre vekst?

Også begrensningene som miljøet setter vil virke hemmende på den økonomiske veksten i Kina. Kina har nærmest brukt opp miljøet. Verdens Helseorganisasjon anslår at 656.000 kinesere dør hvert år på grunn av luftforurensning. Om lag 300 millioner mennesker i Kina har vann som inneholder «harmful substances», anslår kinesiske myndigheter.

Renere vekst er helt nødvendig i tiden fremover. Renere vekst betyr dyrere vekst. Dyrere vekst betyr mindre vekst.

Omlegningen i retning av konsumdrevet vekst må komme og tjenesteyting som andel av samlet verdiskapning vil øke. I tjenesteyting kan man ikke påregne samme vekst i produk-

Vårt økonomipanel skriver hver uke om makroøkonomi, markeder og økonomisk politikk:

26. november: Egil Herman Sjørnsen
- Lyspunkter - eller mangel på sådanne?
19. november: Nils Kristian Knudsen
- Euro til hodebry

12. november: Terje Strøm
- Effektive, likestilte og ansvarlige
5. november: Erlend Lødemel
- Amerikansk supperåd?

29. oktober: Petter Eilif de Lange
- Japan på stram line
22. oktober: Bjørn Roger Wilhelmsen
- Håndteringen av Hellas avgjør

15. oktober: Katrine Godding Boye
- Tamt statsbudsjett? Get used to it!
8. oktober: Frank Jullum
- Vårt land

1. oktober: Kyrre Aamdal
- Budsjettprat
24. september: Olav Chen
- Marco Polo og papirpenger

Skatt

MARIANNE BROCKMANN BUGGE | ADVOKATFIRMAET HARBOE & CO

Uredelig skattejakt?

” Evnen til å innovere gjorde at USA dro ifra på 1980-tallet. Vil det samme skje med Kina?

FOTO: SCANPIX

tivitet år ut og år inn som i industri. Endret sammensetning av produksjonen i Kina trekker i retning av lavere økonomisk vekst.

Ett USA - mange bak

Rundt 2020 vil Kina trolig ha tatt igjen Brasil, Mexico og Russland i bruttonasjonalprodukt per innbygger, antar Salvatore Babones. Alle fire landene vil være preget av store inntektsforskjeller, et lite utviklet sivilt samfunn, aldrende befolkning og store miljøproblemer. En liten maktelite vil stå for styre og stell.

Er det sannsynlig at Kina fra 2020 og utover vil vokse så mye raskere enn Brasil, Mexico og Russland?

Babones tviler på det. Han tror at den økonomiske veksten i Kina regnet per innbygger da vil stabilisere seg noe over Amerikas. Ettersom Kinas befolkning på det tidspunktet tar til å synke, mens Amerikas fortsetter å øke, vil produksjonen i de to landene holde følge utover i dette århundre.

Kina, med en økonomi på størrelse med Amerikas, vil bli en makt å regne med. I mange sammenhenger «an indispensable nation», som Bill Clinton likte å si om USA. Men i det store hele et vanlig land som bør behandles deretter.

Næringseiendomsbransjen har for tiden skatteetatens blikk rettet mot seg. Fokus er på formalfeil hvor staten ikke har lidd noe tap som følge av feilen, men hvor resultatet av deres undersøkelser viser seg lukrativt for staten.

Løse rykter om en offensiv fra skatteetatens side mot næringseiendomsbransjen, ble forleden bekreftet, i hvert fall delvis, da det i en fersk boketter-synsrapport kunne leses at skattekontoret «kontrollerer for tiden virksomheter som synes å drive med utleie av bygg eller anlegg uten å være frivillig registrert [...]»

Når skattekontoret benytter terminologien «for tiden» og «virksomheter» i flertall, levner det liten tvil om at en form for offensiv er på gang. Denne offensiven retter seg samtidig helt konkret mot de som «synes å drive med utleie av bygg eller anlegg, men uten å være frivillig registrert...».

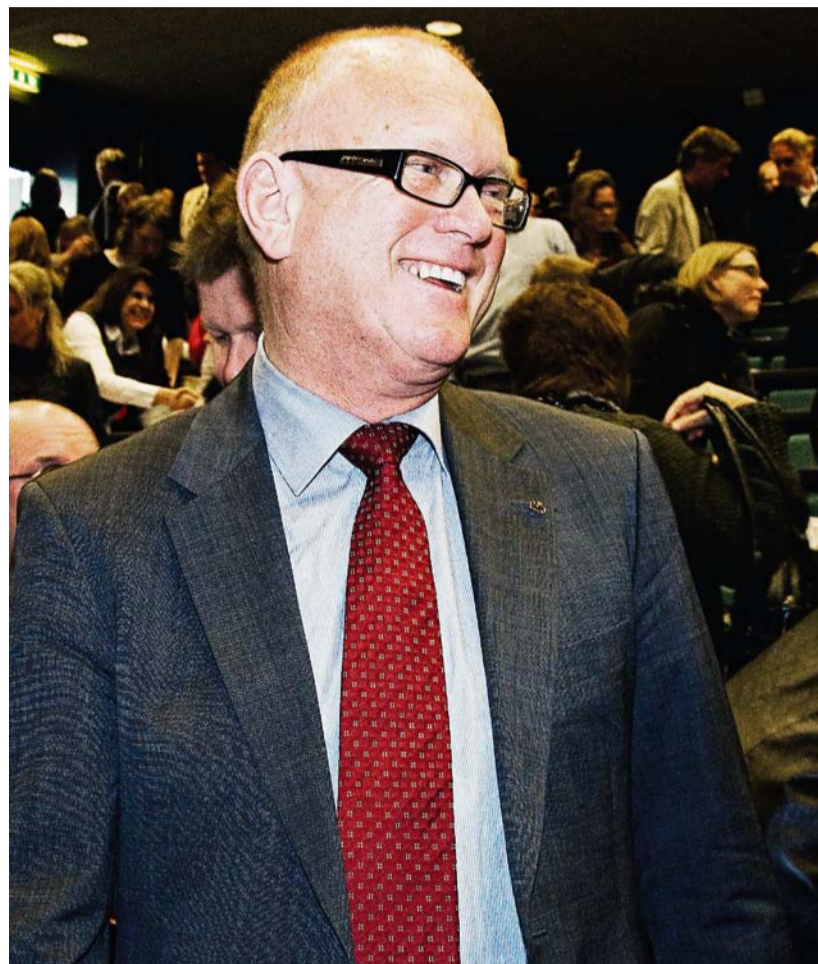
Utleie av fast eiendom, herunder næringseiendom, er som et utgangspunkt utenfor merverdiavgiftslovens område. Det betyr at husleie ikke kan faktureres med merverdiavgift, men også at utleier ikke får fradragført merverdiavgift på kostnader knyttet til bygget, herunder på byggekostnader, vedlikehold og drift. Det innebærer en vesentlig økonomisk ulempe både for utleier og avgiftspliktig leietaker sammenlignet med den som selv eier bygget og fortløpende kan fradragføre merverdiavgiften knyttet til kostnader ved bygget.

Frivillig registreringsordning

Merverdiavgiftsregelverket har imøtegått denne konkurranseulempen ved etableringen av en frivillig registreringsordning for næringsdrivende som leier ut næringsbygg eller anlegg som leietaker bruker i avgiftspliktig virksomhet, alternativt kommunal kompensasjonsberettiget virksomhet.

Fordi leietaker forutsettes å drive merverdiavgiftspliktig virksomhet, vil merverdiavgiftsplikten som oppstår på husleien kunne fradragføres og regnes opp mot det virksomheten har av avgiftspliktig utgående merverdiavgift på sin omsetning. Merverdiavgiftshåndteringen av leien blir med andre ord et nullsumspill mellom de næringsdrivende. Staten tjener ingen penger på transaksjonen isolert sett, men får sin inntekt gjennom avgiftsbeleggingen av siste leddet i næringskjeden, den omsetning som skjer fra avgiftspliktig næringsdrivende til forbruker eller annen uten fradragrett. Det er slik systemet er ment å skulle være.

Det kan da virke ulogisk at skatteetaten velger å gå ut og kontrollere virksomheter som «synes» å drive med

SKATTEJAKT: Marianne Brockmann Bugge mener at skattedirektør Svein Kristensen er på jakt etter lettjente penger.

FOTO: ARE HARAM

utleie av fast eiendom uten å være frivillig registrert, når ordningen er frivillig. Frivillighet betyr her, som normalt ellers, at man har gitt uttrykk for positiv vilje til en gitt ordning. Hvordan kan man da «synes» å være inn under en slik ordning, og enda mindre, tro man er inn under ordningen når man faktisk ikke er registrert?

Bruk kan være leie

Praksis har vist at det forekommer. Det finnes virksomheter som lar en annen virksomhet bruke deler av eget næringsbygg til bruk i sin virksomhet. Det gjelder ikke bare utleiere men også leietaker. Selv om det ikke foreligger en leieavtale kan dette «synes» som et leieforhold. Og betales det vederlag for bruken og det i tillegg faktureres med merverdiavgift, da «synes» det ikke lenger, da er det ifølge etaten et leieforhold. Og er man ikke frivillig registrert for dette utleieforholdet, har man ikke bare feilaktig fakturert vederlaget med merverdiavgift men heller ikke hatt rett til å fradragføre merverdiavgift på kostnader knyttet til det utleide arealet.

Krav om særskilt søknad

At en virksomhet allerede er registrert i Merverdiavgiftsregisteret for avgiftspliktig omsetning, innebærer ikke at eventuell utleie av egne lokaler til annen avgiftspliktig virksomhet innlemmes i den eksisterende registreringen. Ifølge skatteetaten ligger det i ordningens natur og det at den er frivillig, at man fortsatt må søke særskilt om registrering av utleien. Er ikke det gjort, anses man å drive virksomhet

utenfor merverdiavgiftsloven, hvilket avskjærer fradragretten.

Lettjente skattepenger

Ikke rart da, at skatteetaten retter blikket mot en slik ordning; lettere skattejakt skal en lete lenge etter. Dessverre har Høyesterett i noen saker gitt staten medhold i at formalfeil alene kan gi grunnlag for avgiftskrav og således også inntekter for staten. Det må imidlertid være lov til å stille spørsmålsteget ved om dette er en redelig metode i forhold til ønsket om etterlevelse og om det er i tråd med hvordan Stortinget mener at skatte- og avgiftssystemet i Norge skal fungere?

Særlig må det være lov å reagere på at skatteetaten ikke gir næringsdrivende en sjanse til å rette opp formalfeil hvor det er åpenbart at den næringsdrivende ikke har hatt noe å tjene på feilen og staten heller ikke har lidd noe tap. Det må finnes andre områder hvor graden av uaktsomhet både er høyere og forholdet nærmere unndragelse enn i tilfeller som dette.

Skatteetaten som serviceorgan

Merverdiavgiftsregelverket er blitt mer og mer komplisert de senere år, og kravene tilsvarende skjerpet overfor de avgiftspliktige, ikke minst innenfor næringseiendom. Det er en klar ubalanse i forholdet mellom disse kravene og de krav som stilles overfor Skatteetaten selv som serviceorgan.

Man bør kunne forvente en større grad av informasjon og fleksibilitet i anvendelsen av kompliserte skatte- og avgiftsregler. Vi bør ikke akseptere at staten sikrer sitt proveny på bekostning av et rettferdig skatte- og avgiftssystem